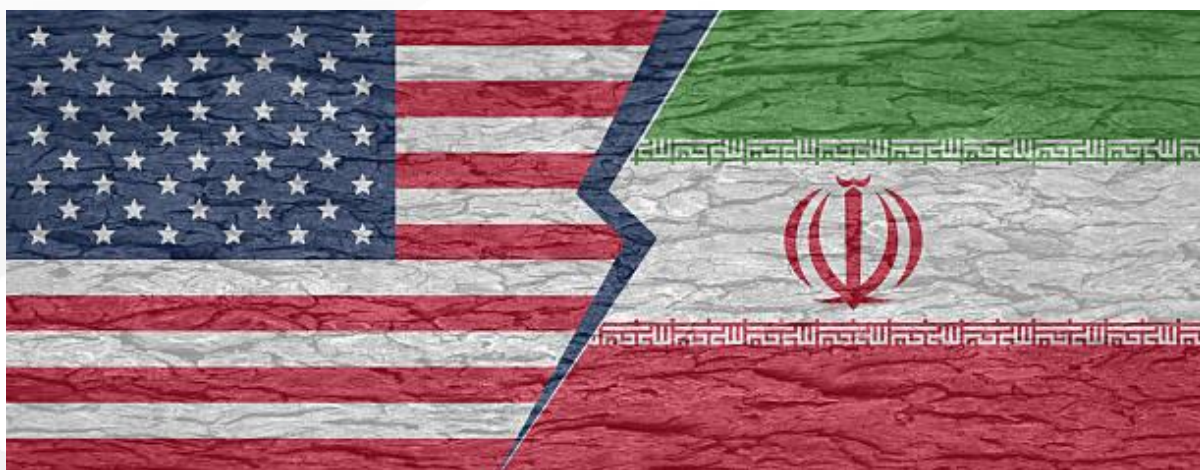

KI URALJA A SZOROST?

ÖSSZECSAPÁS A KÖZEL-KELETEN ÉS AMI MÖGÖTTE VAN

Az Egyesült Államok és Irán alig egy hónapja írt alá tűzszüneti megállapodást. Július 8-án azonban Trump az ankarai NATO-csúcson kimondta, hogy ennek vége, július 14-én pedig visszaállt az amerikai haditengerészeti blokád. A Brent-kőolaj jegyzése ezt követően 87,55 dollárig emelkedett. A hatvannapos tárgyalási ablak augusztus közepén zárul, egyelőre érdemi előrelépés nélkül. A vita középpontjában végig ugyanaz a kérdés áll: ki gyakorol tényleges ellenőrzést a Hormuzi-szoros felett, és lesz-e Iránnak atomfegyvere? Az alábbiakban a háború kiújulásának a menetét, washingtoni jogi csatározások hátterét, valamint európai és magyar energiapiaci következményeit tekintjük át.

Forrás: Getty Images

Az Egyesült Államok és Irán 2026. június 17-én írta alá a harcok beszüntetését célzó egyetértési nyilatkozatot (*Memorandum of Understanding - MoU*). Donald Trump a versailles-i palotában, Maszúd Peszeskján iráni elnök Teheránban látta el kézjegyével a dokumentumot, amelyet az Alapjogokért Központ Geopolitikai Műhelye [szemlézett](#) korábban. A másnap hatályba lépő dokumentum a harcok beszüntetéséről, az amerikai haditengerészeti blokád feloldásáról és a Hormuzi-szoros megnyitásáról rendelkezett. A megállapodás azonban a lényegi kérdéseket nyitva hagyta: nincs megegyezés a nukleáris program kulcselemeiről, vagyis az engedélyezett dúsítási szintről és a felhalmozott, magas szintre dúsított uránkészlet sorsáról, továbbá a ballisztikusrakéta-programról és Irán térségi proxyhálózatáról sem. Ezek rendezésére

hatvannapos tárgyalási ablak áll rendelkezésre, amely augusztus közepén jár le. A konstrukció már megszületésekor törékeny volt, és úgy tűnik, további kihívás elé állítja a feleket.

2026. július 6-án és 7-én az Iráni Forradalmi Gárda (IRGC) három kereskedelmi hajót támadott meg a szorosban. Válaszul az Egyesült Államok a következő napokban több mint nyolcvan iráni célpontra mért csapást a térségében, Washington ezen felül [visszavonta](#) a Teheránnak adott ideiglenes olajexport-szankciómentességet. Trump ezt követően július 8-án, a NATO ankarai csúcstalálkozóján [közölte](#), hogy szerinte a „tűzszünetnek vége”, és nem kíván többé foglalkozni az iráni vezetéssel, amelyet söpredéknek, beteg és erőszakos embereknek nevezett, hozzátéve, ha lenne atomfegyver a birtokukban, akkor használnák is. A tárgyalások folytatását ugyanakkor nem zárta ki. Azóta kisebb-nagyobb összecsapások és csapássorozatok követik egymást, az elmúlt két nap pedig folyamatos katonai műveletekkel telt.

Donald Trump elnök július 10-i keltezésű levélben [értesítette](#) a Kongresszust az új háborúról. A dokumentum szerint a katonai fellépés július 7-én kezdődött, és az elnöknek az amerikaiak, valamint az Egyesült Államok érdekeinek védelmére vonatkozó felelősségével áll összhangban. A bejelentés jogi magját az 1973-as háborús hatásköri törvény adja, mert az elnöknek 48 órán belül jelentenie kell a hadműveletek megindítását, így viszont újabb hatvan napja van arra, hogy kongresszusi felhatalmazás nélkül hajtson végre katonai műveleteket. Trump májusban még azt közölte a törvényhozással, hogy a februárban indított háború lezárult, ezzel elhárítva az akkori hatvannapos határidőt.

Ellenhangok a Kongresszus mindkét házából érkeztek. A [Szenátus 50–48](#), a Képviselőház 215–208 arányban [fogadta](#) el a hadműveletek leállítását sürgető határozatot, mindkét szavazáson négy republikánussal a demokraták oldalán. A számoknál azonban lényegesen többet mond a mögöttük álló jogi konstrukció. A Kongresszus párhuzamos határozatot (*concurrent resolution*) használt: ez az eszköz mindkét ház egyező akaratát kifejezi, de nem kerül az elnök elé aláírásra, és ezért törvényerőt sem kap. Az 1973-as *War Powers Resolution* eredetileg éppen ezt az eszközt írta elő a csapatok kivonásának elrendelésére pontosan azzal a céllal, hogy az elnök ne vétózhassa meg a saját háborújának leállítását. A Kongresszus tehát egy olyan fegyvert kovácsolt magának, amely megkerüli a vétót.

Forrás: Cair

A Legfelsőbb Bíróság *INS v. Chadha* (1983) [ügyben](#) hozott döntése azonban lényegi értelemben lefegyverzi a Kongresszust. A bírói testület 7–2 arányban alkotmányellenesnek mondta ki a törvényhozási vétót: ha a Kongresszus döntése jogalkotási jellegű és hatású – vagyis a jogalkotó hatalmi ágon kívüli személyek jogait és kötelezettségeit érinti –, akkor kötelező rá az Alkotmány I. cikkének mindkét eljárási követelménye, a kétkamarás elfogadás és az elnök elé terjesztés. Innen ered a Kongresszus mai kényszerhelyzete. Ha a politikai jelzésnél többre törekszik, együttes határozatot (joint resolution) kell elfogadnia – az 1983-as [Foreign Relations Authorization Act](#) éppen erre teremtett gyorsított eljárást –, csak hogy ez definíció szerint az elnök elé kerül, aki bizonyosan megvétózza. Az elnök vétójának felülbírálatához mindkét ház kétharmadára van szükség – ami jelenleg nem reális.

A kongresszusi nyomásnak azonban vannak egyéb útjai is, és a demokraták ezúttal a védelmi tárca éves felhatalmazási [törvényét vették célba](#). A *National Defense Authorization Act* (NDAA) felhatalmazást ad a költségvetés elköltésére, azaz meghatározza a haderő létszámát, a fegyverprogramokat, a katonák illetményét és a Pentagon szervezeti kereteit, míg a tényleges kifizetésekről külön költségvetési törvények rendelkeznek. Ez adja a törvény politikai súlyát, az NDAA a Kongresszus legfontosabb eszköze arra, hogy a haderő fölött érdemi kontrollt gyakoroljon, hagyományosan megkerülhetetlen jogszabálynak számít.

Forrás: Getty Images

Hatvannégy éve minden évben elfogadták, jellemzően széles kétpárti többséggel. A törvényjavaslat a Szenátus Fegyveres Erők Bizottságából június 11-én kétpárti támogatással, 18–9 arányban jutott ki, tehát a bizottsági szakasz problémamentes volt. Az amerikai Szenátusban azonban semmi nem kerül automatikusan napirendre. Ehhez külön indítvány (*motion to proceed*) kell, és mivel a vita a testületben korlátlan, magát ezt az indítványt is lehet obstruálni. Lezárásához vitazáró szavazás (*cloture*) szükséges, ehhez pedig hatvan voks, ez bukkott el 50–46-tal.

A háború, amelyet az Egyesült Államok folytat Iránnal szemben, elsősorban légi és tengeri jellegű. Az Egyesült Államok Központi Parancsnoksága (CENTCOM) szerint az amerikai haderő egy hét alatt [több mint 300 iráni katonai célpontot](#) talált el. Július 14-e éjjel, hét órán át tartó hullám volt a [negyedik](#) egymást követő csapássorozat, vadászgépekről, drónokról és hadihajókról indított precíziós fegyverekkel part menti védelmi rendszerek, rakéta- és drónállások ellen. A harcok július 15-én már [nappal is folytatódtak](#) a Nagy-Tunb szigetén lévő partvédelmi és robotrepülőgép-raktárak ellen. Visszatérő célpont Kesm és Bandar-Abbász, a szoros feletti iráni ellenőrzés két támpontja; a csapások mellett Hengám-szigetet, Siriket,

Búsehr, Ahváz és Csabahárt is érték. Az iráni hadsereg szerint tizenhárom rakétacsapás érte a bampúri laktanya szállásépületeit, hét katona meghalt. Az iráni egészségügyi tárca több mint 260 sebesültről [számolt be](#).

Forrás: Egyesült Államok Légierője

Irán a kereskedelmi hajózás mellett amerikai és öböl menti szövetségeseinek katonai létesítményeit is célba veszi. A „Naszr 2” kódnevet viselő megtorló támadások keretében az IRGC az amerikai ötödik flotta bahreini parancsnoki központját, raktárait és üzemanyagtartályait, valamint a kuvaiti Mína Abdalláh amerikai logisztikai központját [támadta](#), az iráni hadsereg „Száeka” [művelete](#) eközben a jordániai Azrak légibázist célozta. Donald Trump [jelezte](#), hogy a szárazföldi erők bevetését sem zárja ki, és hogy a célpontok gyárakra és nukleáris létesítményekre is kiterjedhetnek. Emellett az amerikaiak újra blokádot vonnak a Hormuzi-szorosban, amely július 14-én keleti idő szerint 16 órakor lépett életbe.

A konfliktus kiújulásának hatására a Brent olaj jegyzése július 14-én, kedden 87,55 dollárig emelkedett – ez az elmúlt hónap legmagasabb ára –, majd szerdán 84,95 dolláron zárt. Európa számára ez közvetlen veszteség, mert az Unió energiaimportőr: kőolajfogyasztásának 97 [százaléka](#) külföldi forrásból származik. A stratégiai készletekre vonatkozó védelmi vonalat a [2009/119/EK irányelv](#) jelöli ki: a tagállamoknak folyamatosan legalább 90 napi nettó importnak

vagy 61 napi belföldi fogyasztásnak megfelelő biztonsági kőolajkészletet kell fenntartaniuk – amelyik a kettő közül nagyobb.

Magyarország a hat EU-s tagállam egyike, amely a teljes biztonsági készletét saját területén tartja. Kapitány István gazdasági és energetikai miniszter július 10-i [bejelentése](#) szerint a stratégiai kőolaj- és üzemanyagkészlet július második hetére 87 napnyi importnak megfelelő szintre emelkedett, szemben a március végi 44 nappal, az év elején felszabadított mennyiséget teljes egészében visszapótolták, a feltöltés pedig a téli minőségű gázolaj gyártásának megkezdésével folytatódik.

Forrás: Getty Images

Az uniós gáztárolók [töltöttsége](#) július 15-én 52,77 százalék volt, 596,59 TWh a 1130,51 TWh-s kapacitásból. Magyarország ebben a mezőnyben kedvező helyzetben van. A hazai tárolók töltöttsége 55,27 százalék, az uniós átlag felett van. A tárolók töltöttsége tavaly novemberben 83 százalékos szintről indult, és április elején 36,5 százalékos mélypontra süllyedt. A különösen hideg tél gyorsabban ürítette a tárolókat a szokásosnál, a Hormuzi-szoros február 28-i lezárása pedig épp akkor szűkítette a globális piacot, amikor Európának vásárolnia kellett – a közel-keleti

LNG-szállítások 2019 óta a legalacsonyabb szintre estek. Normális években a nyári gáz olcsóbb a télre szóló szállításnál, és ez a különbség fizeti meg a tárolást: a kereskedő nyáron olcsón vásárol, télen drágán ad el, a rés pedig fedezi a költségeit. Idén ez megfordult, a közeli szállítású gáz drágább lett a jövő télre szólónál. Aki most tölt, drágán vásárol, hogy majd olcsóbban adjon el – vagyis biztos veszteséggel dolgozik. A feltöltést így a jogi kötelezettség tartja mozgásban. A kötelezettséget a 2022-es ukrajnai háborúval kapcsolatos energiaproblémák miatt született tárolási [rendelet](#) írja elő, amelyet az Unió 2025 szeptemberében 2027 végéig hosszabbított meg. A 90 százalékos feltöltési cél megmaradt, a teljesítés viszont rugalmasabb lett: a november 1-jei határnap helyett október 1. és december 1. között bármely egyetlen napon teljesíthető, és a szintet nem kell fenntartani. A tagállamok nehéz körülmények esetén 10 százalékponttal eltérhetnek, a Bizottság pedig tartósan kedvezőtlen piaci feltételek mellett további 5 százalékponttal növelheti ezt az eltérést. A módosítás indokolása önmagáért beszél: a rendelet a „nehéz körülmények” közé sorolja az alacsony szezonális árkülönbséget, a magas árkörnyezetet és a tárolók költséghatékony feltöltését akadályozó kereskedelmi tevékenységre utaló jeleket, célként pedig „a piaci alapú mechanizmusokhoz való fokozatos visszatérést” fogalmazza meg.